

Доклад-анализ

Насилието над деца не е изолиран феномен, то е навсякъде - във всяка държава, общество и социална група. То има различни форми – физическо, психологическо, сексуална злоупотреба, експлоатация, negliжиране или малтретиране, вербално насилие, тормоз, кибер тормоз. Насилието е проблем на общественото здраве и на правата на човека, с потенциално опустошителни и скъпи последици.

Съществуват безспорни доказателства за вредите от насилието върху физическото и психичното здраве и развитие на децата, върху способността им да учат и да изграждат отношения с други хора, да бъдат пълноценни възрастни и родители. Училищният тормоз и несигурната училищна среда са едни от причините за ранно отпадане от образователната система, намаляване на посещаемостта, влошаване на резултатите на учениците и имат значими социално-икономически ефекти. А знаем, че образованието е от ключово значение за последваща професионална реализация на всеки човек и просперитета на обществата.

В изпълнение на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и Алгоритъм за неговото прилагане, утвърдени със Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката в ОУ „Васил Априлов“, гр. Варна се проведе проучване през месец Декември 2020 година сред 387 ученици от 2 до 7 клас (с изключение на първите класове, 2 б и 6 г клас), които са 72,61 % от всички 533 ученици по Списък Образец № 1 (174 в начален етап и 213 в прогимназиален етап).

- ✓ 184 момичета (72 в начален етап и 112 в прогимназиален етап);
- ✓ 159 момчета (79 в начален етап и 80 в прогимназиален етап);
- ✓ 44 ученици, които не са посочили пола си (23 в начален етап и 21 в прогимназиален етап).

За целите на допитването е използван Метод за оценка «Тормозът от връстниците в училище». Инструментариум: «Самоописателен въпросник за учениците» и «Въпросник за взаимоотношенията в класа – рейтингова скала за учителя». Методът е разработен от Пламен Калчев, Катедра «Обща, експериментална и генетична психология» на СУ «Св.Климент Охридски». Същият е предназначен за масово изследване в училище, а целта е да се идентифицират основните характеристики на тормоза в дадено училище: форми на тормоз, «горещи точки», продължителност, характер, основни канали за комуникация, последици и нагласи към тормоза в рамките на клас.

Резултатите за ОУ «Васил Априлов», гр. Варна са следните:

- Личен опит или свидетел на тормоз - въпросникът не дава възможност да се установи дали учениците в отговорите си на Въпрос 1 споделят лично преживяване като жертва или само са били свидетели на тормоз. От броя ученици отговорили на Въпрос 3 и Въпрос 11 можем да предположим дали в отговора на Въпрос 1 учениците споделят личен опит като жертва или са били свидетели на тормоз.
- Въпрос 3 - 129 ученици са отговорили, че са били обект на тормоз.
- Въпрос 11- 56 ученици са отговорили, че са тормозили други ученици. чен опит или свидетел на тормоз.
- Рисковите места в училище - в класната стая и в двора на училището – и за начален етап, и за прогимназиален етап. Аналогично на Въпрос 1 и тук предполагаме, че тези, които се определят като жертва във Въпрос 3 и тези, които се определят като тормозещи във Въпрос 11 споделят личен опит. Идентифицирането на тези места трябва да е основа за мерки за превенция: дежурства, ефективен надзор, разделяне на децата по възрастови групи на двора и други.
- Честота на тормоза - при оценка на резултата трябва да се има предвид: че когато говорят за лично преживян тормоз, жертвите понякога са склонни да преувеличават нещата, които са им се случили; че в условията на анонимно проучване, агресорите понякога са склонни да се заявяват, като преувеличават действията си и отговарят демонстративно. Данните трябва да се съгласуват с броя положителни отговори на Въпроси 12 и 14 – има ли в твоя клас ученици, които обичат да тормозят другите и има ли в твоя клас ученици, които често са тормозени от другите.
- Основни канали за комуникация: с кого споделя? - Информацията от отговорите на Въпрос 8 ориентира с кого жертвите на тормоз споделят проблема си: в начален етап най-честия избор са майката и бащата; момчетата предпочитат да споделят с майките и бащите си, докато момчетата предпочитат или да споделят с майките си, или да не казват на никого. В прогимназиален етап най-честия избор са майките и учителите. момчетата споделят на първо място с майките си, докато момчетата избират да споделят с някой учител. **Този избор при момчетата (особено в 5 и 6 клас) говори за високи нива на доверие към преподавателите в ОУ «Васил Априлов».**
- Нагласи към тормоза в рамките на класа и училището - ситуацията представена във въпроса е хипотетична, което предполага твърде

оптимистична картина към нагласата на учениците. Вариантите на реагиране може да се обобщят до три: пренебрегване на проблема (отг.1 и 2), директна или индиректна подкрепа за жертвата (отг. 3 и 4) и активна или пасивна подкрепа на тормоза (отг.5 и 6). И в начален, и в прогимназиален етап отговорите показват развита емпатия у децата – 322 деца от 433 или 74,36 % са избрали отговори 3 и 4 отразяващи нетолериране на тормоза и желание за подкрепа на жертвата. Анализът на отговорите на въпроса има значение преди всичко на ниво клас, защото се счита, че тормозът е вид социална агресия и може да се разбере в контекста на взаимоотношенията в групата. От тази гледна точка анализът на доминиращите нагласи в класа ориентира за наличните ресурси за справяне. На ниво клас е добре да се установят незаинтересованите наблюдатели, чието бездействие на практика подкрепя статуквото на тормоза, но успешно могат да се привлекат за целите на превенцията.

- Има или няма ученици, които тормозят други ученици? - Според учениците: 188 – казват, че няма ученици, които тормозят другите; 193 – казват, че има ученици, които тормозят други ученици.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Резултатите представят основни характеристики на тормоза от връстниците в училище, могат да послужат за целите на практическата работа за превенция и за справяне с проблема, позволяват извеждането и на други тенденции на ниво клас.

Изготвил: Училищен координационен съвет